

גידה הדיבר

יו"ל ע"י בית המדרש הגדול "היכל אברהם צבי" נוה אחיעזר

בנשיאות מרן הגה"צ רבי משה יעקב ווייס שליט"א גאב"ד נוה אחיעזר

רח' נחשוני 3 נוה אחיעזר בני ברק

עש"ק פרשת פנחס כ' בתמוז תש"ע, גליון מס' 60

זמני כניסת ויציאת השבת

הדה"נ מוצ"ש ר"ת

ב"ב 9.02 8.33 7.29

ירושלים 9.05 8.30 7.14

חידה לפרשת פנחס

מצא צמד מילים בפרשה

מיחיד ורבים נוצר הזוג

וכאשר אבד נמצא הזוג

אך כאשר הגיע הזוג

או אז נפרד לו הזוג

ונותר יחידו של הזוג

רמז: בני ישראל שחמורו

נושא הלכתי בפרשת פנחס

משיעוריו של הגאון רבי יצחק ישע"י ווייס שליט"א

ראש בית ההוראה "נוה אחיעזר" – בני ברק

הדברים נכתבו להגדיל תורה ולהאדירה. ולא להלכה למעשה

פיטורי אברך כולל

[במדרש סו, יט] והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם. וברשי: שאל"פ שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא נתנה אלא לאהרן ולבניו, שנמשחו עמו ולתולדותיהם שילידו אחר המשחתן, אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשח, לא בא לכלל כהונה עד כאן.

שאלה: האם ניתן לפטר אברך כולל השומר על לימודי וסדרי הכולל כראוי.

התרומות (שער סה, ב, ג) בשם תשובת ראב"י אב"ד (קיה, ובספרן ש"ר ט) שהובאו בבית יוסף (ח"מ קכת, ג). ולפי זה תהיה מלת 'לכן' מוספת לענין השכר שאמר ברית כהונת עולם, בלא קצב, שיש פקפוק בדבר, לכן אמור לו אתה ולא אני. שיהיה הדבר ע"י שליח¹.

התחייבות בשבועה לדבר שאינו קצוב מועילה והגאון רבי חיים פלאגי בספרו פני חיים הוסיף לפרש על פי דברי הכנסת הגדולה (ח"מ ס הגב"י נא) בשם מהר"ם די בוטון (ש"ת, ל) דאם נשבע להתחייב בדבר שאין לו קצבה חל עליו החיוב. וזה שאמר 'לכן אמור', אין 'לכן' אלא שבועה (שמות רבה ו, ד), וממילא מתחייב

תלמיד כולל מתקבל לעולם

מרבית הכוללים כיום הם מסגרת לימודית עבור אברכים שרצונם לשקוד על התורה. ובדרך כלל אברך הממלא את תנאי הלימודים בכולל, מאפשרים לו את המשך לימודיו ככל שיחפץ. [מלבד בכוללים המיועדים למחזורי השתלמות במקצוע מסויים]. א"כ לכאורה כשנתקבל אברך לכולל, קיבלוהו לכל התקופה שימצא לנכון להמשיך ללמוד. ויש לדון אם קבלת אברך למסגרת הכולל נחשבת כהתחייבות של ההנהלה לתמוך בו כל זמן שירצה להמנות בין לומדי הכולל, או שמא התחייבות כזו אינה תופסת, כיון שאינה קצובה לזמן, והמתחייב לדבר שאינו קצוב לדעת הרמב"ם (מכירה יא, טז) לא נשתעבד, וממילא ניתן לפטרו בכל עת.

כהנת עולם הוא דבר שאינו קצוב

גם בהבטחה שניתנה לפנחס, והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם, דן הגאון רבי ישראל יעקב אלגזי זצ"ל בדרוש ההספד על ה'אור החיים' הק' (שארית יעקב, פנחס צד, ד), כיצד יש לה תוקף, שהרי השכר שניתן לו הוא ללא קצבה, שהבטיחו חיים ושלוש לעולם בלי קצב, וברית כהונת עולם. אם כן הרי לדעת הרמב"ם ורבתי (מכירה יא, טז) אם חייב עצמו בדבר שאינו קצוב, כגון שאמר הריני חייב לזון אותך או לכסות חמש שנים, אע"פ שקנו מידו לא נשתעבד, שזו כמו מתנה היא, ואין כאן דבר ידוע ומצוי שנתנו במתנה.

התחייבות בדבר שאינו קצוב תמורת דבר מועילה

ותירץ, שלכן הקדים הכתוב לומר השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו' לכן אמור וגו', רמז בזה למ"ש בשו"ת פני משה (בבבנישתי, ב, ס"ס ל) בשם הרב בני שמואל (חיון, ס"ס ל) שכשנתן לו מעות כדי שיקבל עליו אותו החיוב שאין לו קצבה, אף לדעת הרמב"ם קנה, דאגב זוזי גמר ומקנה. שלא כתב הרמב"ם דינו אלא כשנתחייב בדבר שאינו חייב בו, (הביאם המשנה למלך מכירה יא, טז, ופת"ש ח"מ ס, ג). לכן הקדים וסיפר בשבח פנחס, שהפליא חסדו ואמתו עם עם ה', והעמיד וקיים את ישראל, ולא כלה את בני בקנאות, כדי שיקבל שכרו בלי פקפוק.

התחייבות ע"י שליח בדבר שאינו קצוב מועילה

ולפי זה ביאר גם כן מדוע הודיע לפנחס על ידי שליח, כמו שאמר 'לכן אמור', כמו שכתב הכנסת הגדולה (ח"מ ס הגב"י מו) שאפשר שעל ידי שליח קנה אף בדבר שאינו קצוב, ודקדק כן מדברי בעל

1. גם הגר"ח פלאגי בפני חיים כתב כן (ולא הרגיש שכבר כתב זאת השארית יעקב שהביא). - אף כמדומה שכונת הכנה"ג במבטיח לפרוע לשליח הוצאותיו שאינם קצובים, כנידון הראב"י, שראובן פייס את שמעון שיפרנס את בן אחותו יתום, ואמר לו אתן לך פרנסתו. - וא"כ אין זה נוגע למודיע על ידי שליח שיתן דבר שאין לו קצבה, כבעובדא דאמירת משה לפנחס.

שעשועי תורה לפרשת פנחס

- שתי אותיות משותפות לכל תיבות הפסוק.
- התיבה היא ראשי התיבות שלפניה.
- קבוצת ג' תיבות פעמיים באותו פסוק.
- קבוצת חמש תיבות פעמיים באותו פסוק.
- התיבה מופיעה שש פעם בפסוק ופעם אחת שונה בניקוד.
- שש התיבות המסיימות את הפסוק מופיעות שוב בפרשה.
- שבע התיבות המסיימות את הפסוק מסיימות ג"כ פסוק אחר בחומש זה.
- המשפחה נכפלה בפרשה ונשלשה בתורה.
- שש התיבות הפותחות את הפסוק פותחות פסוק נוסף בתורה.
- כל הפסוק מלבד ב' תיבות מופיע בפסוק הפסוק לו.
- קבוצת ד' תיבות ארבע פעמים בפרשה.
- קבוצת שמונה תיבות פעמיים בפרשה.
- פסוק שלם שבפרשה מופיע במקום נוסף בתורה ועם אותן טעמי המקרא.
- פסוק עם אותן טעמי המקרא מופיע פעמיים בפרשה ובתוספת תיבה מופיע פעם נוספת בפרשה.
- אותן תשע תיבות מופיעות ד' פעמים בפרשה.
- שלשה פסוקים רצופים מסתיימים באותן שתי אותיות.

אף בדבר שאין בו קצבה. ועוד 'אמור' אתה ולא אני, ועל ידי שליח מתחייב.

התחייבות הקב"ה דבר שאינו קצוב מועילה

ומפרש עוד טעם, הנני, הקב"ה, נותן לו את בריתי שלום, ולגבי הקב"ה לא נאמר דין זה, שאין מתחייב בדבר שאינו קצוב, כמו שכתב בספר מתי' (להג"ר מתי'הו ליברמן מפראג, פרפורט תנ"י) בפרשת תשא, בעניין הבטחת המלכות לדוד ולזרעו עד עולם, שהוא דבר שאין לו קצבה, ולא קנה כלום לדעת הרמב"ם. אך הואיל ולגבי הקב"ה הוי דבר שיש לו קצבה, אזלינן בתר הנותן, והוי כדבר שיש לו קצבה. והטעם כיון שדוד היה עוסק בתורה כל ימיו, והתורה היתה בזמנו כדבר שאין לו קצבה, ויש לומר שלא נתחייב בשמירתה, ואפ"ה ה' עוסק בתורה כל ימיו, והיה סבור שאזלינן בתר הנותן. לכן לעניין מתנתו אזלינן ג"כ בתר הנותן, והוי מתנתו מתנה.

ובזה פירש בספר מתי' יה, לעולם ה' דברך נצב בשמים (תהלים קיט, טז-טז) שנתנתך היא לעולם, ואפ"ה הוה כדבר שיש לו קצבה, משום למשפטיך, דייקא, עמדו היום, ואזלינן בתר דעתך. אבל רשעים לא סברו כן, לכן לי קיוו רשעים לאבדני, ואמרו שלא נתת לי כלום, דהוה כדבר שאין לו קצבה. אבל עדותיך אתבונן, לכל תכלה ראיתי קץ, ורחבה מצותך מאוד. ואפ"ה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי, ור"ל שאני אתבונן שאין קץ לתורה, ואפ"ה כל היום היא שיחתי. הואיל והיא אצלך כדבר שיש לו קצבה, ואזלינן בתר דעתך, הכי נמי מתנתך הוה כדבר שיש לו קצבה, כפי דעתך.

התחייבות מלך דבר שאינו קצוב מועילה

מטעם נוסף כתב השארית יעקב שהתחייבות הקב"ה מועילה על דבר שאינו קצוב. ע"פ מה שישב בנחלת בנימין את תמימת הרשב"א איך נתחייב שאול לתת למכה גלית עושר גדול (שמואל א יז, כה), שהוא דבר שאין לו קצבה. ותירץ הנחלת בנימין שרק באדם רגיל נאמר שאינו יכול להתחייב בדבר שאין לו קצבה, כיון שאינו יודע עד היכן התחייבותו, שמא תהא למעלה מכחו, לכן אינו גומר ומקנה. אבל מלך שאף עושר גדול מילתא זוטרתא היא אצלו, מתחייב אף על דבר שאינו קצוב, אף בלא קניין. שאם דברי הקהל אינם צריכים קניין (ח"מ קטג, ו), כל שכן דבר המלך. וכבר כתב המהר"י וייל (ש"ת, פב) דאף שאמרו (בבא מציעא מט, א) שבמתנה מרובה אין בו משום מחוסר אמנה, דלא סמכא דעתיה, באמיד טובא, אף דלגבי המקבל הוא מתנה מרובה, כיון שלגבי הנותן הוי כמו מתנה מועטת, סמכא דעתיה והוי מחוסר אמנה, כמו שאמרו (ב"ק קיט, א) הנח לבני מחוזא כדבר מועט דמי. וזהו שאמר הקב"ה, "הנני" נותן לו, דלגבי ידי הוי מילתא זוטרתא.

טענת קים לי שאין מתחייב בדבר שאינו קצוב

נחזור לנידון קבלת אברך לכולל ופיטוריו, כתבנו לעיל שלכאורה יכולים לטעון ראשי הכולל קים לי כדעת הרמב"ם שהמתחייב בדבר שאינו קצוב לאו כלום הוא. והרי האריכו האחרונים להוכיח שיכולים לטעון קים לי זה, שלא כדעת הש"ך (ח"מ ס, יב), אין כאן המקום לאספס, על כן אעתיק רק מ"ש בשו"ת יביע אומר (ח, ח"מ א) שכתב מהר"א ישראל בספר בית אברהם (דף קי"ב): "ולענין הלכה כבר ידוע שכל הפוסקים ראשונים ואחרונים הסכימו שהמוחזק מצי למימר קים לי כדברי הרמב"ם ורבותיו, שאינו מתחייב בדבר שאינו קצוב. ובודאי שכן ראוי להורות, ואפילו במקומות שנהגו לפסוק כדעת מרן, אע"פ שהוא פסק דלא כהרמב"ם, מ"מ הואיל וגם הרמב"ם הוא מאריה דאתרוותא אלן, יכול המוחזק לטעון קים לי כוותיה, וכן ראוי להורות". ע"כ. וכן פסק בשו"ת מכתם לדוד (ח"מ, ט), שמי יערב אל לבו להוציא ממון מן המוחזק נגד סברת הרמב"ם ורבותיו, וגם הרמב"ם כתב שיש לחוש לסברתו, וכל שכן בנ"ד שהוא נוגע לתושבי ירושלים ת"ו, שבאותן מלכיות נמשכים אחר סברת הרמב"ם. ע"כ. וכ"כ מהר"ט אלגאזי בשו"ת שמחת יום טוב (יז, סח ע"ד), שהפוסקים כבר עלו בהסכמה, שהמוחזק יכול לומר קים לי כדעת הרמב"ם ורבותיו שאינו מתחייב בדבר שאינו קצוב. ע"ש. גם החיד"א בספר ראש דוד (פר' דף נא סע"ב) כתב, שאף על פי שרוב הפוסקים חולקים על הרמב"ם ורבותיו, וכן פסק מרן השלחן ערוך, ויש מן האחרונים שכתבו שאף המוחזק לא מצי למימר קים לי כהרמב"ם ורבותיו,

מ"מ רבנן בתראי גדולי הדור שלפנינו הסכימו דמצי למימר קים לי, שכל שאתה מרבה ספקות וספקי ספקות אין להוציא מן המוחזק.

בכולל אף להרמב"ם ההתחייבות חלה

אך להאמור לעיל, מצינו כמה נימוקים לומר שקבלת אברך ללא תנאי לכולל שמקובל שלומדים בו ללא הגבלת זמן, נחשבת לקבלה לכל זמן שירצה, ובכל זאת אף להרמב"ם ורבותיו חלה התחייבות זו. חדא, שהרי האברך מצדו מתחייב תמורת זאת לעסוק בתורה, והרי זה כעין דברי הבני שמואל (ה"ל) שכשנתן לו מעות כדי שיקבל עליו אותו החיוב שאין לו קצבה, חלה ההתחייבות אף להרמב"ם. ועוד, שהרי הבאנו בשם המהר"י וייל שבעשירי וקהל חלה בטל טעמו של הרמב"ם, כיון שאף על דבר שאינו קצוב סמכא דעתם. והרי הכוללים סמוכים על שלחן הקהל, וכבר המליץ יפה הגאון בעל לחמי תודה (בן ההפלאה) על אלו שכשמבקשים מהם לתמוך בלומדי תורה, משיבים שאין להם, וידוע שהשעה דחוקה והעסקים בשפל, השיב שזה מה שאמר הנביא "מי ביקש זאת מידכם", אין אני מבקש שתתנו דווקא מידכם וכיסכם, "רמוס חצרי", צאו וחזרו על חצרות בני ישראל, וזכו אותם ג"כ במצות החזקת התורה. – א"כ אין הנהלת מוסד המבוסס על נדיבי בני ישראל יכול לטעון שהתחייבותו על זמן שאינו קצוב אין לה תוקף. וא"כ לכאורה אי אפשר לפטר אברך כולל, בזמן שהכולל קיים ומחזיק בין כתליו לומדי תורה אחרים.

עובד שנתקבל בסתם נחשב שנתקבל לעולם

וראיתי בקובץ "מאור חיים" (ויזניץ, ב"ב תשמ"ז) האריך ידידי הג"ר שמואל צבי פריד שליט"א בענין פיטורי אברך כולל. בראשית דבריו כתב להוכיח שכל שנתקבל בסתם, נחשב כאילו קיבלוהו לעולם. מדברי הרשב"א (גיטין עו, ב) שכתב דלענין תנאין שבממון שכיוצא בזה, אם אמר לו בית זה נתון לך במתנה ע"מ שתזון את בני או את אבי, ולא פירש לו זמן, איכא למימר דלרבא (גיטין עה, ב) צריך לזון כל ימי חייהו, ולרב אשי (סו) כמפרש על מנת שתזון יום אחד או שעה אחת דמי. ואיכא למימר דלכו"ע לענין ממונא סתם כמפרש כל ימי חייו דמי, דלא פליג רב אשי אלא לגבי גיטין משום דלצעורה קא מיכוין, והא צערה יום אחד או שעה אחת... אבל לגבי ממונא לכו"ע להרוחה קא מיכוין, וסתם כמפרש כל ימי חייו קאמר, וצ"ע. וכן כתב הרשב"א בתשובה (ח"ו, ה) שכל המקבל עליו לזון או שמזכה לאיש בנכסיו מזונות סתם, כל זמן שצריך למזונות משמע. – ואם כן כיון שנתקבל האברך בסתם, חייבים להחזיקו בכולל לעולם.

השיטה שבדיני ממונות אין נחשב שנתחייב לעולם

שוב הביא שאף שהרשב"א נקט בפשיטות שבדיני ממונות אף לרב אשי 'סתם' הוא לעולם, מ"מ שאר ראשונים דעתם שגם דיני ממונות נחלקו רבא ורב אשי, ולרב אשי במפרנס שנה אחת נפטר מנדורו, כמו שכתב הרא"ש בתשובה (ו, יט): המקבל עליו לזון חברו בסתם, או יתן לו מאה זהובים לשנה, דין זה כדין הראשון, ובשנה אחת יפטר מנדורו. והובאו שתי דעות אלו ברמ"א (ח"מ ס, ג). – וא"כ יכולה ההנהלה לטעון קים לי כהרא"ש, ויכולים לפטרו.

אין לפטר אברך כשם שאין לפטר אריס שלא פשע

עוד כתב שם להביא ראיה לדעת רבא צריך להחזיקו לעולם, מסוגיא דבבא מציעא (קט, ב) רוניא שתלא דרבינא הוה, אפסיד, סלקיה. אתא לקמיה דרבא, אמר ליה חזי מר מאי קא עביד לי. אמר ליה: שפיר עביד. אמר ליה הא לא התרה בי. אמר ליה לא צריכא להתרות. רבא לטעמיה, דאמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא וספר מתא, כולן כמותרין ועומדין דמי. כללא דמילתא, כל פסידא דלא הדר, כמותרין ועומדין דמי. – ולכאורה מה טענת רוניא, ומדוע אין יכול רבינא לפטרו, וכי הוא צריך להעסיק אותו כל הזמן, הרי מתי שרוצה יקבל אותו ומתי שרוצה יפטר אותו. אלא על כרחך שמי שמקבל פועל (אריס) בסתם ללא תנאים, אסור לפטר אותו ולהחליפו בפועל אחר כל זמן שממלא את תנאי עבודתו כפי הצורך. וכן משמע ברש"י שם ד"ה שתלא, "נוטע כרם בקרקע בעל הבית ועליו להיות אריס כל הימים, ונוטל מחצה פירות". ולכאורה מדוע עליו להיות אריס כל הימים, הרי תלוי ברצון המעביד. אלא על כרחך מדובר שקיבלו בסתם, ועל כן אין אפשרות לפטרו לעולם. – וה"ה אברך שהתקבל לכולל

בסתם הוי כמי שקיבלו לעולם, ואין יכולים לפטרו כל עוד הכולל קיים.

התחייבות לאריס לעולם היא דבר שאינו קצוב

אלא שלדבריו יקשה על הרמב"ם הסובר שאי אפשר לחייב עצמו בדבר שאינו קצוב, איך חלה על רבינא ההתחייבות להעסיק את רוניא, והרי היא בדבר שאינו קצוב, וכמו שכתב הרמב"ם הנ"ל, שהאומר הריני חייב לזון אותך או לכסות חמש שנים, נחשב שאינו קצוב. וקל וחומר למתחייב להעסיקו כל ימי חייו.

ההבדל בין אריס לפועל ואברך

אלא שלא הבנתי איך השווה דין האי שתלא לפועל שכיר ולאברך, הרי הבדל גדול ביניהם, דהמקבל פועל שכיר לזמן קצוב התחייב לו לכל זמן זה, וכל זמן שאינו מוצא הכנסה אחרת על בעל הבית לשלם לו שכרו, ובמעבדו בסתם יש לדון לכמה זמן התכוונו השנים. מה שאין כן באריס בכלל, ושתלא בפרט, הם בגדר שותפים. שהרי בעל השדה מעמיד לרשות האריס שדהו למספר שני תבואות, והלה חורש זורע מעדר וכו' וקוצר ומוכר, ותמורת עבודתו בשדה נוטל למחצה או לשליש, וודאי כל זמן שלא הוציא חלקו בשותפות, דהיינו שלא נגמרו ונמכרו פירותיו, אין יכול הבעל לסלקו כי אם תמורת חלקו. והפרטים בזה מבוארים בגמ' בסוגיות שם. ושתלא הוא אריס, אלא שיש לו יחוד יתר על סתם אריס, שקבל לידו שדה [קרקע] וטיפחה והכינה ע"י סיקול עידור וניכוש ונטע בו כרם, אשר היא עתידה להוציא פירות לעולם, שלא כבתבואה או ירקות שהוא לעונה או מספר עונות, והרי על השתלא להמשיך עבודת הכרם בכל צרכיה ככל אריס, וכשימותו איזה גפנים לטעת אחרים תמורתם, כדי שהכרם תתן פירותיה לעולם, וכל עת שהוא עושה מלאכתו נאמנה הרי הוא שותף למחצה בכרם זה, ובודאי שאין יכול בעליה לסלקו בלא שישלם לו שבחו.

אריסות היא שותפות

ומצאתי לתלמיד הרשב"א בכללי ב"מ עמ' רפ"ד (שיטת הקדמונים בהוצאת הרב בלוי יצ'י), שכתב כן, וז"ל: דרך היה ידוע ביניהן שנותנין

את הקרקע לנוטע, ואותו נוטע מגדל את הנטיעות ואת הגפנים בהוצאותיו ועובד את הקרקע לעולם, ונוטל מחצית פירותיו בכל שנה ושנה וכו', ומכאן למדו הגאונים לשני שותפין המתעסקין ביחד וכו'. - ופשוט שזו כוונת רש"י: 'נוטע כרם בקרקע ועליו להיות אריס כל הימים'. כלומר, זו התחייבות השתלא לבעל הקרקע, ובשכרו מחצית הפירות, כל זמן שממלא תנאי של אריס כל הימים בלא פשיעה. ושם בבבא מציעא (קט, א) דנה הגמ' כמה הוא חלקו בשבח הכרם ע"ש, וכל הסוגיא שם ובראשונים מלאה פרטי דינים אריס ושתלא ע"ש, ואין לזה שום קשר לנידון פועל שרק תמורת האמירה והחווה ביניהם עליו להחזיקו, ובודאי לא התחייב לו לעולם. - וממילא ברור שלא קשה מרוניא אריסיה דרבינא, שהיא התחייבות שאינה קצובה. שהרי כל שותפות מביאה אחריה הכנסות והוצאות שאינם ידועים, והיא תופסת ומחייבת את שני השותפים.

המנהג כיום בכוללים

אך למעשה, הראני אאמ"ר הגה"צ הגאב"ד שליט"א בחזו"א (ב"ק, כה) שהאריך בדיני שכירות פועלים, ושם (ס"ק א) ז"ל: בשכר פועלים וקצב להם כו"כ ליום, ולא פירש להם על כמה ימים הוא שוכר אותם, והנה אם סתמא היא שכירות לכל זמן שיצטרך בעה"ב לפועלים, א"כ אם בעה"ב חוזר צריך לשלם להם שכירות של כל יום ויום וכו', ונראה דסתמא אין דעת בעה"ב לכך שיהיה קשור לפועל זה כל הימים, אלא כל יום ויום הוא שכירות בפ"ע וכו' ואם קבעו [התשלום] לחודש, כל חודש הוי שכירות לעצמו וכו', עוד נראה דאם לפי הנהגו במקום יש צורך זמן למצוא מקום לעבודה, סתמא שכרו לאותן הימים המצטרכין להשתדלות, ומיום שהודיעו שהוא חוזר צריך לקבוע ימים לחיפוש עבודה כפי ראות עיני הדיין, ע"ש באורך. ומסקנתו שבשכירות שדרך להשכיר בתחילת שנה וכדומה מקבלו עד שנה לאחריה. - ולפי"ז הוא הדין במלמד או בכולל שמקובל לקבל חדשים בתחילת זמן החורף והקיץ, הרי שצריך לשלם לו שכרו עד זמן זה או עד שימצא כולל מתאים עבורו, וחייב להודיעו בזמן שיוכל להשיג לו מקום אחר, וכמדומה שכן המנהג.

זין ההיכל

ממרח הגה"צ גאב"ד נה אהיעזר שליט"א

שיחיה התחלת הפיתוי והרדיפה אחרי בני ישראל מן בנות מואב, וזה יהיה בקל שירדפו אחריהם בחושבם הנה זה ודאי הניצוץ הטמון אשר שואף רוח הקדושה, אבל בטענה זו הנה לא יהיה האשם כ"כ גדול עליהם ולא תגדל החרון כיון שיש להם טענה אשר זאת היתה כוונתם, הגם שאין זה טענה להיתר כי הרי משה ובית דינו קיים, שאול ישאלו את פיו, עכ"ז כיון שיש איזה טענה לא תגדל האשם כ"כ, אבל היתה עצת הרשע כאשר יהיו נפתים אחר בנות מואב יזמינו להם גם בנות מדין ועליהם אין שום טענה, ובודאי כיון שיטעמו טעמא דאיסורא יקלקלו גם עם בנות מדין מבלי טענה, ואז תגדל החרון, וז"ש לכה איעצך, מהו העצה הנה הוא, אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים, שישאבו מעמך באחרית את הניצוץ הקדוש, ע"י רדיפת האשה מעמך אחר איש מבני ישראל, בזה הענין תפילו ח"ו עתה במכמורת וכאמור לעיל, וז"ש ויחל העם לזנות אל בנות מואב, וע"כ א"ל רצונו לומר לסיבת הניצוץ השקוע בבנות מואב ובטענה הלזו, אבל אח"כ והנה איש מבני" וכו' ויקרב וכו' המדינית, שכבר טעמו טעמא דאיסורא ולא הוצרך היצר לפתותם בטענת מצוה רק למלאות תאוותם כפשוטו, הנה זאת שמענו ממליצות דברי התורה להזהר מתרמית היצר ולשקול בפלס ומאזני צדק, איזה ענין הנרצה עפ"י התורה, עכ"ל. ועיי"ש גם בפ' מטות. ועיי"ן גם בספ"ק תפארת שלמה בפ' פנחס (דף ק"ב ע"ד) מה שהביא מהם' מקדש מלך (פ' תוריע דף ס"ו) וז"ל, והן כי אמת הוא שהניצוץ הם בקליפות נוגה מעורבת טוב ורע כו'. ושם מביא שם

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל

וגו' לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. ובתרגום יונתן ואעבדיניה מלאך קיים ויחי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא. ולכאורה למה קבל פנחס דוקא שכר זה ומה המדה כנגד מדה שיש כאן. וכרש"י לפי שהיו השכטים מכזיבם אותו הראיתם בן פומי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע"א והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן. ומקשים המפורשים ממ"נ אם עשה דבר טוב אדרבא ע"י שהוא ממשפחה פשוטה עוד גדולה יותר מפעלו, ואם עשה דבר שאינו כהוגן גם אם הוא יחסן הלא מעשהו לא טוב ועוד יגדל יותר החטא. גם קשה הלא פנחס הרג את זמרי על שזינה עם המדינית, וא"כ למה אמרו שהרג נשיא שבט מישראל, הלא בתור נשיא חטאו גדול יותר ויש כאן גם ענין של חילול השם, ובמדרש, אמר הקב"ה בדיון הוא שיטול שכרו. וזה פלא. ויל"פ בס"ד בהקדם דברי האגרא דכלה בפ' בלק ד"ה ויתכן עוד לפרש, וכן באריכות יותר בפ' מטות ד"ה הן הנה, ותודה"ק, שעצת בלעם הרשע היה להיות שהיה יודע שיש בקבלה אצל בני ישראל שיש ניצוץ קודש הטמון ומשוקע אצל בנות מואב, אשר משם יתנוצץ מושיען של ישראל, והאשה הזאת אשר הנצוץ טמון בקרבה תרדוף אחר המון ישראל להביא הניצוץ הקדוש ההוא לתוך הקדושה, כמו שהיה המעשה ברות הצדיקת אשר באת בלאט ושכבה מרגלות בועז לבקש ממנו על נפשה הטמון בקרבה באמרה ופרשת כנפך וכו' כי גואל אתה. והנה זאת היתה עצת הרשע

מדינית). ולכן הם טענו, והרג נשי"א שב"ט מישראל"ל, היינו שפנחם בגלל שבא ממשפחת עובדי אלילים, רצה להרוג את הניצוץ הקדוש כאלו, כדי שלא יצא מזה מושיען של ישראל שבלעם כינה אותו בשם "וקם שב"ט מישראל"ל. ועל כן בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, להוכיח את טענת השקר שלהם כי הוא באמת בא ממשפחת אהרן קדוש השם, ואלו היה אמת בזה שכוונת זמרי היה להוציא את הניצוץ הקדוש היה מרגיש. ודו"ק היטב כי יראתי להאריך בזה.

היוצא לנו מכ"ז, שהשבטים האשימו את פנחם שהוא בכוונה רעה רצה לבטל את הולדת נשמת משיח ע"י הריגתו את זמרי, ועל כן כדי להפריך טענה זו שכל כולה באה מעצתו הרשעה של בלעם הרשע, אמר הקב"ה, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, כפי התרגום וינתן, ואעבדיניה מלאך קיים ויחי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא, והיתה זה שכרו מדה כנגד מדה, אחרי שהשבטים האשימו אותו שבמעשהו זה הרג כאלו את נשמת הגאול לעתיד, הבטיח השי"ת כי פנחם זה אליהו, הוא יהיה מבשר הגאולה השלימה בעת יעלה רצון השי"ת לשלוח את משיח צדקנו כב"א. וזה גם מה שאומר המדרש, בדין הוא שיטול שכרו, ששכר זה שפנחם יהיה מבשר הגאולה לעתיד מגיע לו מדה כנגד מדה וכנ"ל, וע"כ הר"ת של ב'דין הוא שיטול שכרו הם בנימי רות" עה"כ, והרמו בזה שנכון אמנם שיש ניצוץ קדוש בבנות מואב, אשר ממנו יצא חומר מוגזע ישי משיח צדקנו, אבל ניצוץ קדוש זה יבורר ע"י רות הצדיקה, כמו שהיה באמת שע"י בועז ורות נוסדה מלכות בית דוד, ומשיח צדקנו מורע דוד מלך ישראל חי וקים, במהרה יבוא ויגאלנו גאולת עולם אכ"ר.

פתרון החידה לפי בלק: "אראנו ולא עתה וגו' וקרקך כל בני שת" (כד, יז).

לפני - בסדר האותיות - ר' ק' - הן השתים הקודמות לאותיות ש' ת' / ואני (שת) רק שתיים / מתוך תיבת השתים / אבי - אדם הראשון - ימי חייו ח"י שנים יותר ממני - אדה"ר 930 שות-912 / והוא לא כמוני / כי בן של אדם הנני, ואילו אבי הוא יציר כפיו של הקב"ה.

פתרון שעשועי תורה - בלק

1. בפרשה שני אחים (המופיעים בתורה) - "קין" "שח" (כד, יז, כב).
2. בפרשה שמו ושם אחיו של סבו (המופיעים בתורה) - "אשור" "עבר" (כד, יז) וצ"ב בראשית י, כב, כד.
3. שני פסוקים שונים שמופיעים שניהם פעמיים בפרשה [כל זוג עם אותן טעמי המקרא] - כג, א כט - כד, ג, טו.
4. ג' פסוקים בסירוגין הפותחות באותן חמש תיבות - "ותרא האתון את מלאך ה'" (כב, כג-כד).
5. מה המשותף לנחש ולאתון - בעלי חיים שדיברו עם בני אדם (חזק ובלעם).
6. השלוש, משולש פעמיים, ופעם מרובע - תיבת "שלוש" (רגלים), מופיע ג"פ בפרשה (כב, כח-לג), פעמיים חסר ופעם מלא.
7. אותן שש תיבות ששמע בלעם מפי הקב"ה שמע ג"כ מהמלאך - "את הדבר אשר אדבר אליך אותו" (כב, כ, לה).
8. אותן ד' תיבות פותחות ב' פסוקים רצופים אך לא באותן סדר - "ויאמר בלק אל בלעם" - "ויאמר בלעם אל בלק" (כב, לו-לח).
9. אותן ה' תיבות פותחות ב' פסוקים רצופים אך לא באותן סדר - "ויאמר בלעם אל מלאך ה'" - "ויאמר מלאך ה' אל בלעם" (כב, לו-לח).
10. אותו צמד תיבות שאמר בלעם לבלק, אמר בלק לבלעם בלשון שאלה - "לא אוכל לעבור" - "האמנם לא אוכל" (כב, יח-לז).
11. אותן ג' תיבות רצופות פעמיים באותו פסוק - "לי בזה שבעה" (כב, א).
12. אותן ג' תיבות מסיימות ארבעה פסוקים בפרשה - "פר ואל כמובח" (כב, א ד ד' ד' כד, א).
13. אותן שש תיבות מסיימות ב' פסוקים בפרשה [ועם אותן טעמי המקרא] - "ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר" (כב, ה טו).
14. אותן ג' תיבות שבע פעמים בפרשה [וכולן עם אותן טעמי המקרא] - "וישא משלו ויאמר" (כב, יז-יח, כד, ג-טו-כ-כא-כב).
15. פסוק שלם בשינוי אות אחת מופיע שוב בפרשה בתוך פסוק אחר - א-ל מוציאם/מוציאו ממצרים כתועפות ראם לו" (כב, כד, כח).
16. קבוצה בת י"ד תיבות פעמיים בפרשה - "אם יתן לי בלק מלא וגו'" (כב, יח כד, יז).

מהם' באר מים חיים פ' לך, וז"ל, אכן הידוע מדברי האר"י ז"ל מה שפי' בסוד רגליה יורדת מות, כי רגלי הקדושה הם היורדים לתוך הקליפות כו' כידוע המעשה מהבעש"ט ז"ל, פ"א לא היה רוצה להיות משובתי שבת בעיר אחת מפני כי ראה ברוח קדשו כי הניצוצות רבו מאד בעיר הזאת, והיה ירא לנפשו לבל יהיה להם אחיזה בו להפרידו מקדושתו הגדולה, כי לגודל מעלתו היו רודפים אחריו ביותר עצמו מספר כדי להעלותם, לזאת היה צריך שמירה יותר להנצל מהם כו', וזש"א במעלת פנחם בקנאו את קנאתי בתוכם, אשר באמת כולם היו יראים לעשות בו נקמה, מפני כי ידעו כי יש בו ניצוצות רבים מאד להוציא יקר מזולל ויראו לנפשם לבל יאחזו בו, לכן גם משה רבינו"ה לא היה פוגע בו, אך פנחם שם נפשו בכפו אשר קנא לאלקיו, עכ"ל.

ועפ"י דרכם בקודש אמינא באימה, כי באמת השבטים התפתו ממענת בלעם הרשע ועצתו הרעה, וחשבו באמת שזמרי בן סלוא התכוון לשם שמים, ורצה להוציא מבנות מואב את הניצוצות הקדושות של שתי הפרידות, דהנה כאשר בלעם הרשע נתן את העצה הרעה לבלק, נאמר בתוה"ק ועתה הנני הולך לעמי לכה איני צריך אשר יעשה העם הזה לעמך באהרית הימים, כפירושו של האגד"כ, ובהמשך שם נאמר, אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל ומהין פאתי מואב וגו', שזה בעצם היה המשך העצה רעה של בלעם הרשע, שניבא על נשמת משיח וקרא אותו וקם שבט מישראל, כפי' מפורשי התורה שם דקאי על מלכות בית דוד ומשיח בן דוד, וזה בעצם היה המשך נבואת בלעם, כדי לפרסם שע"י הזדקקות בני ישראל אל בנות מואב, יוציאו את שתי הפרידות מהם עתיד לבוא משיח צדקנו, וע"כ ביוז השבטים את פנחם ואמרו שמאחר והוא בא מבנות פוטי שפיטם אבי אמו עגלים לע"ז, על כן מאחר והורתו שלא בקדושה ע"כ רצה להרוג את זמרי יחד עם כובי בת צור, (שהיא כזבה ואמרה בשקר שהיא מבנות מואב, כדי שיאמינו שבאמת יש בה הניצוץ הקדוש, ועל כן באמת פרסמה התוה"ק את שמה ושם אביה להוכיח שהיא מדינית, כדי לפרסם שהיתה זו רק מוסיפה מצד בלעם הרשע להכשילם בונות, כי היא בכלל לא היתה מבנות מואב אלא

שיעורי הדף היומי בבית מדרשנו

"שעה לכל יום" (511) בגימטריא "אני יודע ש"ס"

לפנות בוקר ע"י הגר"י ווייס שליט"א:

בימים א-ו בין השעות 6:00-7:00

לפני מנחה ע"י הגר"י הנפלינג שליט"א:

בימים א-ה שעה ועשר דקות לפני זמן הדלקת הנרות,

בשב"ק שעה ורבע לפני זמן הדלקת הנרות

בערב ע"י הגר"צ גריינימן שליט"א:

בימים א-ה בשעה 7.30-8.30 בערב.

בימי שישי בשעה 4.00 בשבת קודש בשעה 5.00

הציבור הקדוש מוזמן להצטרף

בית ההוראה "נוה אחיעזר"

בנשיאות מרן גאב"ד נוה אחיעזר שליט"א

רח' נחשונים 7, בחצר ביהמ"ד "היכל אברהם צבי"

טל' 03-6747754 - בשאר שעות היום: טל' 052-7625793

שעות קבלת קהל

בימים א-ה, בוקר: 8:15 - 8:45 אחה"צ: מוזמן הדלקת הנרות במשך שעה.